Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
LAILA MEDINA
prednesené 20. júna 2024[1]

**Vec C-197/23**

**S. S.A.**
**proti**
**C. sp. z o.o.,**
**za účasti:**
**Prokurator Prokuratury Regionalnej w Warszawie**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Sąd Apelacyjny w Warszawie (Odvolací súd Varšava, Poľsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Právny štát – Článok 19 ods. 1 ZEÚ – Opravné prostriedky – Účinná súdna ochrana – Nezávislý a nestranný súd vopred zriadený zákonom – Zásada ‚vnútornej' nezávislosti súdov – Vnútroštátna právna úprava náhodného prideľovania vecí sudcom – Zmena zloženia súdu – Zjavné porušenie ustanovení vnútroštátneho práva – Ustanovenia zakazujúce súdu druhého stupňa konštatovať neplatnosť konania pred súdom prvého stupňa"

1. Týmto návrhom na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Sąd Apelacyjny w Warszawie (Odvolací súd Varšava)[2], sa žiada o výklad článku 2, článku 6 ods. 1 a 3 a článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ v spojení s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta"). Žalobu vo veci samej podala spoločnosť S. S.A. (ďalej len „spoločnosť S") proti spoločnosti C. sp. z o.o. (ďalej len „spoločnosť C") v súvislosti s obchodnou rámcovou zmluvou.

2. Prejednávaná vec sa v podstate týka dvoch otázok. Po prvé Súdny dvor sa má vyjadriť k otázke, či nepravidelné (opätovné) pridelenie konkrétnej veci sudcovi spravodajcovi vo vnútroštátnom konaní patrí do pôsobnosti článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ. Inými slovami, či nepravidelné (opätovné) pridelenie môže narušiť vnímanie nezávislosti a nestrannosti súdov, najmä v prípade, ak toto nesprávne (opätovné) pridelenie (i) predstavuje „zjavné porušenie" ustanovení vnútroštátneho práva, a (ii) nemôže byť preskúmané v odvolacom konaní súdom druhého stupňa z dôvodu, že vnútroštátne ustanovenia takýto opravný prostriedok výslovne zakazujú? Druhou – súvisiacou – otázkou je, či takáto nezrovnalosť spojená najmä s absenciou súdneho preskúmania alebo opravného prostriedku predstavuje porušenie požiadaviek účinnej súdnej ochrany na nezávislom a nestrannom súde vopred zriadenom zákonom, t. j. či každá nezrovnalosť pri (opätovnom) pridelení veci sudcovi spravodajcovi môže u jednotlivcov vyvolať pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti sudcu, ktorému bola vec (opätovne) pridelená.

[1] Jazyk prednesu: angličtina.

[2] Na návrhu na začatie prejudiciálneho konania je uvedený dátum 28. apríla 2022, ale do kancelárie Súdneho dvora bol podaný 24. marca 2023.

## I. Právny rámec

### *A. Občiansky súdny poriadok*

3. Článok 47 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku [3] stanovuje, že „na prvom stupni súdneho konania veci prejednáva samosudca, ak osobitný predpis neustanovuje inak“.

4. Podľa článku 379 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku „konanie je neplatné…, ak zloženie súdu, na ktorom prebieha konanie, nie je v súlade so zákonom alebo ak sa na prejednaní veci zúčastnil sudca vylúčený zo zákona“.

5. Článok 386 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku stanovuje, že „ak je konanie vyhlásené za neplatné, súd druhého stupňa zruší napadnutý rozsudok, zruší konanie v časti, v ktorej je neplatné, a vráti vec súdu prvého stupňa“.

### *B. Zákon o všeobecných súdoch*

6. Článok 45 zákona o všeobecných súdoch [4] stanovuje:

„1. Sudcu alebo justičného čakateľa môže vo funkcii nahradiť sudca alebo justičný čakateľ toho istého súdu alebo sudca pridelený podľa článku 77 ods. 1 alebo 8.

2. Nahradenie uvedené v odseku 1 môže byť výsledkom opatrenia predsedu oddelenia alebo predsedu súdu, prijatého na žiadosť sudcu alebo justičného čakateľa alebo z vlastného podnetu, aby sa zabezpečil riadny priebeh konania.

…“

7. Podľa článku 47a ods. 1 zákona o všeobecných súdoch „sa veci sudcom a justičným čakateľom prideľujú náhodným výberom podľa osobitných kategórií vecí s výnimkou pridelenia vecí službukonajúcemu sudcovi“.

8. Článok 47b tohto zákona stanovuje:

„1. K zmene zloženia súdu môže dôjsť len vtedy, ak súd nemôže rozhodovať vo veci vo svojom súčasnom zložení alebo ak existuje trvalá prekážka, ktorá bráni súdu vo veci rozhodovať vo svojom súčasnom zložení. Ustanovenia článku 47a sa uplatňujú primerane.

2. Ak je vo veci potrebné prijať opatrenia, najmä ak to vyžadujú osobitné predpisy alebo je to odôvodnené riadnym priebehom konania, a ak tak nemôže urobiť súd v zložení, ktorému bola vec pridelená, opatrenia prijme súd v zložení určenom v súlade s plánom zastupovania, a ak sa na opatrenia nevzťahuje plán zastupovania, v zložení určenom v súlade s článkom 47a.

[3] Ustawa z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (zákon zo 17. novembra 1964, ktorým sa ustanovuje Občiansky súdny poriadok, konsolidované znenie, Dz. U. z roku 2021, položka 1805, v znení neskorších predpisov) (ďalej len „Občiansky súdny poriadok“).

[4] Ustawa z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych [zákon z 27. júla 2001 o organizácii všeobecných súdov (konsolidované znenie, Dz. U. z roku 2020, položka 2072 (ďalej len „zákon o všeobecných súdoch“)] v znení Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw z 20 grudnia 2019 r. [zákon, ktorým sa mení zákon o organizácii všeobecných súdov, zákon o Najvyššom súde a niektoré ďalšie zákony z 20. decembra 2019 (Dz. U. z roku 2020, položka 190) (ďalej len „zákon z 20. decembra 2019“)].

3. Rozhodnutia vo veciach uvedených v odsekoch 1 a 2 prijíma predseda súdu alebo ním poverený sudca.

…“

9. Zákonom z 20. decembra 2019 bol do článku 55 zákona o všeobecných súdoch doplnený odsek 4 v tomto znení:

„Sudcovia môžu rozhodovať vo všetkých veciach na mieste, na ktoré sú pridelení, a tiež na iných súdoch vo veciach stanovených zákonom (príslušnosť sudcu). Predpisy upravujúce prideľovanie vecí, ako aj vymenovanie a zmenu zloženia súdu neobmedzujú právomoc sudcu a nemožno sa ich dovolávať na účely určenia, že rozhodovacie zloženie je v rozpore so zákonom, že je súd nesprávne obsadený alebo že sa na rozhodovaní zúčastňuje osoba, ktorá nemá oprávnenie alebo právomoc rozhodnúť.“

10. V súlade s článkom 8 zákona z 20. decembra 2019 sa článok 55 ods. 4 zákona o všeobecných súdoch má uplatňovať aj na veci začaté alebo skončené pred dňom nadobudnutia účinnosti zákona z 20. decembra 2019.

### *C. Rokovací poriadok z roku 2015*

11. V článku 43 ods. 1 rokovacieho poriadku z roku 2015[5] sa stanovuje, že „veci sa prideľujú sudcom spravodajcom (sudcom a justičným čakateľom) náhodným výberom podľa stanoveného rozdelenia činností prostredníctvom IT nástroja [(ďalej len ‚systém SLPS‘)[6]] na základe generátora náhodných čísel, osobitne pre každý register, zoznam alebo iné záznamové zariadenie, pokiaľ ustanovenia tohto rokovacieho poriadku nestanovujú iné pravidlá prideľovania. …“

12. Podľa článku 52b tohto rokovacieho poriadku:

„1. V tabuľke zastupovania sú uvedení náhradníci (sudcovia, justiční čakatelia a porotcovia) pre každý pracovný deň.

2. V tabuľke služieb sú uvedení službukonajúci sudcovia a justiční čakatelia pre každý deň.

3. Tabuľky zastupovania a služieb určujú počet náhradníkov a službukonajúcich [sudcov a justičných čakateľov] podľa časového obdobia, podľa oddelenia alebo podľa druhu vecí pridelených náhradníkom a službukonajúcim [sudcom a justičným čakateľom], ako aj poradie, v akom sa vykonáva zastupovanie, a veci pridelené službukonajúcim [sudcom a justičným čakateľom], ak sú viacerí [sudcovia a justiční čakatelia] náhradníkmi a službukonajúcimi [sudcami a justičnými čakateľmi].

…“

[5] Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 23 grudnia 2015 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (nariadenie ministra spravodlivosti z 23. decembra 2015 o Rokovacom poriadku všeobecných súdov) (Dz. U. z roku 2015, bod 2316) (ďalej len „rokovací poriadok z roku 2015“).

[6] System Losowego Przydziału Spraw (systém náhodného prideľovania vecí sudcom).

13. Článok 52c Rokovacieho poriadku z roku 2015 stanovuje:

„1. V prípade neprítomnosti sudcu spravodajcu na pojednávaní predseda oddelenia zruší pojednávanie, ak je možné o tom informovať dotknuté osoby, pokiaľ si riadny priebeh konania jednoznačne nevyžaduje, aby sa pojednávanie uskutočnilo.

2. Vec, v súvislosti s ktorou nebolo pojednávanie zrušené, prejedná náhradný sudca, ako je stanovené v pláne zastupovania na príslušný deň. Ak sa náhradník nemohol náležite pripraviť alebo ak si preskúmanie veci týmto náhradníkom vyžaduje, aby sa podstatná časť konania znovu otvorila, predseda oddelenia rozhodne o zrušení pojednávania. …

…

4. Náhradný sudca je oprávnený prideliť si vec preskúmanú podľa odseku 2. V tomto prípade mu IT nástroj pridelí v rovnakej kategórii o jednu vec menej.

…“

## II. Stručné zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej a prejudiciálne otázky

14. Spoločnosť S podala 27. apríla 2018 obchodnú žalobu na Sąd Okręgowy w Warszawie (Krajský súd Varšava, Poľsko). Spoločnosť S vystupuje ako postupník pohľadávky voči spoločnosti C, ktorá pôsobí v oblasti maloobchodu. Spoločnosť S sa domáha, aby jej spoločnosť C zaplatila sumu 4 572 648 poľských zlotých (PLN) (približne 1 045 000 eur), ktorá zodpovedá peňažným prémiám z obratu dosiahnutého v danom účtovnom období (nezaplatené marže), ktoré získala v rámci rámcovej zmluvy uzavretej s postupcom. Podľa spoločnosti S bolo prijatie týchto prémií v rozpore s vnútroštátnym právom hospodárskej súťaže.

15. Vec bola pridelená 16. obchodnému oddeleniu tohto súdu a v rámci softvérového systému náhodného prideľovania vecí bola pridelená sudkyni E. T., podpredsedníčke tohto oddelenia, ktorá vec prejednávala ako samosudca.

16. Avšak v deň pojednávania, teda 25. marca 2019, keď bola sudkyňa E. T. na vlastnú žiadosť neprítomná z dôvodu dovolenky, predseda 16. obchodného oddelenia určil, aby sa pojednávanie uskutočnilo pred sudkyňou J. K., ktorá mala v tento deň službu, a vec jej z tohto dôvodu bola pridelená.

17. Rozsudkom zo 16. septembra 2019, ktorý vyhlásila samosudkyňa J. K. Sąd Okręgowy w Warszawie (Krajský súd Varšava), bola žaloba spoločnosti S zamietnutá.

18. Spoločnosť S podala 27. októbra 2019 odvolanie na Sąd Apelacyjny w Warszawie (Odvolací súd Varšava), ktorý je vnútroštátnym súdom a ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.

19. V tomto odvolaní spoločnosť S tvrdí, že konanie pred súdom prvého stupňa bolo neplatné podľa článku 379 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku z dôvodu, že súd, ktorý vec rozhodoval, bol nezákonne zložený, keďže porušil zásadu konštantného zloženia súdov tým, že vec prejednával sudca J. K. namiesto sudkyne spravodajkyne E. T., ktorá bola náhodne vybraná systémom SLPS.

20. Po vykonaní rozsiahlych opatrení týkajúcich sa zisťovania a kontroly vo vzťahu k prvostupňovému súdu[7] s cieľom preskúmať zákonnosť konania pred týmto súdom, vnútroštátny súd konštatuje, že zmenou zloženia súdu rozhodujúceho v prvom stupni – v tom, že vec bola prejednaná sudcom J. K. namiesto pôvodnej sudkyne spravodajkyne E. T. – došlo k „zjavnému porušeniu“ ustanovení vnútroštátneho práva o prideľovaní vecí a o vytvorení a zmene zloženia súdu, t. j. konkrétne článku 47b ods. 1 zákona o všeobecných súdoch v spojení s článkom 52c ods. 4 Rokovacieho poriadku z roku 2015. Vnútroštátny súd poukazuje tiež na to, že neboli splnené všetky potrebné formálne náležitosti týkajúce sa takejto náhrady, pričom podozrieva súd prvého stupňa, že zmenil niektoré dokumenty v snahe následne odstrániť tieto nezrovnalosti.

21. Vnútroštátny súd uvádza, že mu nie je známy dôvod tejto náhrady, ktorú považuje za nesprávnu a účelovú, pričom poznamenáva, že použitie takéhoto postupu by mohlo viesť k presunu pomerne veľkého počtu vecí od jedného sudcu k druhému.

22. Upozorňuje tiež, že teoreticky nemožno vylúčiť, že v citlivých veciach môže dôjsť k úmyselnej zmene zloženia súdu vo veciach, v ktorých rozhoduje samosudca. To sa môže stať vtedy, keď sudca pôvodne náhodne vybraný systémom SLPS určí pojednávanie na deň, keď bude na svoju žiadosť na dovolenke, a jeho neprítomnosť sa využije na to, aby bol tento sudca nahradený sudcom, ktorý je v tento deň uvedený v tabuľke službukonajúcich sudcov a ktorého meno môže byť vopred známe.

23. Na záver vnútroštátny súd cituje uznesenia Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko), podľa ktorých zloženie súdu v rozpore s ustanoveniami vnútroštátneho práva, ktoré sa týkajú prideľovania vecí a vytvorenia a zmeny zložení súdov prejednávajúcich vec, môže predstavovať dôvod na vyhlásenie neplatnosti konania, ako to stanovuje článok 379 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku.

24. Pripomína však, že akékoľvek preskúmanie takéhoto postupu v rámci odvolania je od prijatia článku 55 ods. 4 zákona o všeobecných súdoch zakázané.

25. Za týchto okolností sa vnútroštátny súd rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa článok 2, článok 6 ods. 1 a 3 a článok 19 ods. 1 druhý pododsek [ZEÚ] v spojení s článkom 47 [Charty] vykladať v tom zmysle, že súd prvého stupňa členského štátu…, v ktorom zasadá samosudca tohto súdu, ktorý bol určený na prejednanie veci pri [‚zjavnom porušení‘] ustanovení vnútroštátneho práva o prideľovaní vecí a vytvorení a zmene zloženia súdu, nie je nezávislým, nestranným súdom, vopred zriadeným zákonom, ktorý by zabezpečoval účinnú súdnu ochranu?

2. Majú sa článok 2, článok 6 ods. 1 a 3 a článok 19 ods. 1 druhý pododsek [ZEÚ] v spojení s článkom 47 [Charty] vykladať v tom zmysle, že bránia uplatňovaniu takých ustanovení vnútroštátneho práva, akým je článok 55 ods. 4 druhá veta zákona [o všeobecných súdoch] v spojení s článkom 8 [zákona z 20. decembra 2019], pokiaľ zakazujú súdu druhého stupňa konštatovať neplatnosť konania pred vnútroštátnym súdom prvého stupňa vo veci, ktorá mu bola predložená z dôvodu, že zloženie tohto súdu bolo v rozpore s právnymi predpismi, že súd nebol riadne obsadený alebo že na rozhodovaní sa zúčastňuje osoba, ktorá nemá

[7] Až 36 bodov návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa venuje vyšetrovacím a kontrolným opatreniam (pozri jeho body 21 až 56).

oprávnenie alebo právomoc rozhodnúť, ako právnu sankciu zabezpečujúcu účinnú súdnu ochranu v prípade určenia sudcu na prejednanie veci pri [‚zjavnom porušení'] ustanovení vnútroštátneho práva o prideľovaní vecí a vytvorení a zmene zloženia súdu?"

## III. Konanie na Súdnom dvore

26. Písomné pripomienky predložila spoločnosť C (žalovaná v konaní vo veci samej), Prokurator Prokuratury Regionalnej w Warszawie (prokurátor Krajskej prokuratúry vo Varšave, Poľsko; ďalej len „krajský prokurátor"), poľská vláda a Európska komisia. Dňa 7. marca 2024 sa konalo pojednávanie, na ktorom sa okrem krajského prokurátora zúčastnili všetky uvedené strany.

## IV. Posúdenie

### *A. O právomoci Súdneho dvora a prípustnosti prejudiciálnych otázok*

27. Spoločnosť C a krajský prokurátor uviedli v tejto súvislosti rôzne argumenty. [8]

28. Po prvé spoločnosť C a krajský prokurátor v podstate tvrdia, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je neprípustný, pretože sa týka výkladu vnútroštátneho práva a súvislosť s právom Únie nie je dostatočne jasná.

29. Stačí však pripomenúť judikatúru Súdneho dvora, podľa ktorej „článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ sa má uplatniť najmä voči všetkým vnútroštátnym orgánom spôsobilým rozhodovať ako súd v otázkach týkajúcich sa uplatňovania alebo výkladu práva Únie, a teda spadajúcich do oblastí, na ktoré sa vzťahuje toto právo" [9]. Je nepochybné, že v tejto veci ide o takýto prípad. Súd prvého stupňa (ktorého správnosť zloženia je spochybnená), ako aj súd druhého stupňa (ktorý je vnútroštátnym súdom a ktorého právomoci preskúmania takejto nezrovnalosti sú zakázané alebo zrušené vnútroštátnym právom) môžu byť požiadané, aby rozhodli o otázkach týkajúcich sa uplatňovania alebo výkladu práva Únie. Musia z tohto dôvodu spĺňať požiadavky účinnej súdnej ochrany.

30. Po druhé krajská prokuratúra tvrdí, že návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka pravidiel organizácie súdneho systému členského štátu, čo ako každá otázka týkajúca sa organizácie a fungovania štátnych orgánov patrí do výlučnej právomoci daného členského štátu.

31. Toto tvrdenie možno odmietnuť na základe ustálenej judikatúry. Hoci je pravda, že „aj keď organizácia súdnictva v členských štátoch nepochybne patrí do ich právomoci, nič to nemení na skutočnosti, že pri výkone tejto právomoci sú členské štáty povinné dodržiavať povinnosti, ktoré im vyplývajú z práva Únie" [10], a najmä z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ. [11]

[8] Poľská vláda na pojednávaní vzala späť svoje písomné pripomienky vrátane námietky neprípustnosti a predložila úplne nové pripomienky. V podstate tvrdila, že (i) požiadavka nezávislého a nestranného súdu, vopred zriadeného zákonom, bráni tomu, aby vec prejednával nový sudca, ktorý bol vymenovaný za sudcu spravodajcu v „zjavnom porušení" ustanovení vnútroštátneho práva o prideľovaní vecí, a (ii) právo Únie vyžaduje, aby súd druhého stupňa neuplatňoval ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré mu bránia preskúmať, či bola na prvom stupni uvedená požiadavka splnená.

[9] Rozsudok z 26. marca 2020, Miasto Łowicz a Prokurator Generalny (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2020:234, ďalej len „rozsudok Miasto Łowicz", body 33 a 34 a citovaná judikatúra).

[10] Rozsudok z 18. apríla 2024, OT a i. (Zrušenie súdu) (C-634/22, EU:C:2024:340, bod 24 a citovaná judikatúra).

[11] Rozsudok Miasto Łowicz, bod 36 a citovaná judikatúra.

32. Po tretie krajský prokurátor tvrdí, že podľa článku 51 Charty sa jej článok 47, ktorého sa týkajú položené otázky, neuplatní, keďže konanie vo veci samej nesúvisí s právom Únie. Táto skutočnosť v prípade Poľskej republiky podporuje Protokol (č. 30) o uplatňovaní [Charty] na Poľsko a Spojené kráľovstvo.

33. Súdny dvor vysvetlil rozdiel v príslušnej pôsobnosti článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ a článku 47 Charty: „zatiaľ čo článok 47 Charty prispieva k dodržiavaniu práva na účinnú súdnu ochranu každej osoby podliehajúcej súdnej právomoci, ktorá sa *v danom prípade* dovoláva práva, ktoré jej vyplýva z práva Únie, článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ má za cieľ zabezpečiť, aby *systém prostriedkov nápravy zavedený každým členským štátom* zaručoval účinnú právnu ochranu v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie“ [12].

34. Pripúšťam, že samotný spor vo veci samej sa javí ako nesúvisiaci s ustanovením práva Únie. Žalobca (spoločnosť S) sa totiž na podporu svojej žaloby proti žalovanému vo veci samej (spoločnosť C) odvoláva výlučne na ustanovenie vnútroštátneho práva a vnútroštátny súd naopak neuviedol nič, čo by naznačovalo, že toto ustanovenie má nejakú súvislosť s právom Únie. Zdá sa tak, že na základe článku 51 ods. 1 Charty sa jej článok 47 ako taký na prejednávanú vec neuplatňuje.

35. Ako však vyplýva z judikatúry Súdneho dvora, [13] v situácii o akú ide v prejednávanej veci, bez ohľadu na skutočnosť, že článok 47 Charty sa ako taký sa neuplatňuje konanie vo veci samej, zostáva tento článok relevantný na účely výkladu článku 19 ods. 1 ZEÚ. V tejto súvislosti Súdny dvor rozhodol, že „keďže článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ ukladá všetkým členským štátom povinnosť stanoviť v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej súdnej ochrany najmä v zmysle článku 47 Charty, toto posledné uvedené ustanovenie *sa musí na účely výkladu článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ náležite zohľadniť*“ (kurzívou zvýraznila generálna advokátka).

36. Po štvrté krajský prokurátor v podstate tvrdí, že prvá prejudiciálna otázka nie je „skutočná“, keďže odpoveď na ňu nie je potrebná na to, aby vnútroštátny súd mohol rozhodnúť v konaní vo veci samej.

37. Podľa môjho názoru stačí uviesť, že (i) vnútroštátny súd uvádza, že druh predmetných nezrovnalostí zahŕňa riziko spochybnenia domnienky nezávislosti súdu prvého stupňa, a (ii) vnútroštátny súd nemôže na základe ustanovenia vnútroštátneho právneho práva [14] vyvodiť dôsledky týchto nezrovnalostí.
Vnútroštátny súd sa preto snaží zistiť, či sa môže vylúčiť uplatniteľnosť tohto ustanovenia podľa článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ.

38. Podľa ustálenej judikatúry „pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie položených vnútroštátnym súdom v rámci právnej úpravy a skutkových okolností, ktoré tento súd vymedzí na vlastnú zodpovednosť a ktorých správnosť Súdnemu dvoru neprináleží preverovať, platí prezumpcia relevantnosti“ [15].

[12] Rozsudok z 20. apríla 2021, Repubblika (C-896/19, EU:C:2021:311, bod 52). Pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Rantos vo veci Krajowa Rada Sądownictwa (Zotrvanie sudcu vo funkcii) (C-718/21, EU:C:2023:150, bod 20 a poznámky pod čiarou 26 až 28).

[13] Rozsudok z 22. februára 2022, RS (Účinok rozhodnutí Ústavného súdu) (C-430/21, EU:C:2022:99, ďalej len „rozsudok RS“, body 36 a 37).

[14] Článok 55 ods. 4 zákona o všeobecných súdoch.

[15] Pozri rozsudok Miasto Łowicz, bod 43 a citovaná judikatúra.

39. Na základe už uvedeného som presvedčená, že otázky položené v prejednávanej veci môže Súdny dvor považovať za „nevyhnutné“ na to, aby vnútroštátny súd mohol „vydať rozsudok“ vo veci, ktorá mu je predložená. [16]

40. Po piate krajský prokurátor v podstate tvrdí, že v rozpore s článkom 94 písm. a) Rokovacieho poriadku Súdneho dvora vnútroštátny súd neuviedol žiadne vysvetlenie dôvodov výberu jednotlivých ustanovení práva Únie uvedených v položených otázkach.

41. Pokiaľ ide o článok 2 a článok 6 ods. 1 a 3 ZEÚ, je potrebné zdôrazniť, že vnútroštátny súd neuvádza žiadne dôvody, pre ktoré žiada Súdny dvor o výklad týchto konkrétnych ustanovení. Domnievam sa však, že z odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že položené otázky sa v podstate týkajú výkladu požiadaviek účinnej súdnej ochrany pred nezávislým a nestranným súdom, vopred zriadeným zákonom, podľa článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ. Pokiaľ ide o článok 2 ZEÚ, článok 19 ZEÚ konkretizuje hodnotu právneho štátu uvedenú v článku 2 ZEÚ. [17] Za týchto okolností sa posúdenie v odpovedi na položené otázky musí uskutočniť z hľadiska článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, vykladaného v zmysle článku 2 ZEÚ, a s náležitým zohľadnením článku 47 Charty. [18]

## *B. O veci samej*

### *1. Predbežné poznámky*

42. Skôr ako prejdem k prejudiciálnym otázkam, je potrebné sa v rámci predbežných poznámok vyjadriť k niekoľkým námietkam, ktoré vzniesla spoločnosť C a krajský prokurátor.

43. Po prvé spoločnosť C a krajský prokurátor spochybňujú vysvetlenie vnútroštátneho práva v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, pričom sa domnievajú, že je neúplné a neobjektívne. Krajský prokurátor tiež tvrdí, že vnútroštátne právo neobsahuje pojem „zjavné porušenie“ ustanovení týkajúcich sa prideľovania vecí a zmeny zloženia súdu, koncept, ktorý použil vnútroštátny súd, ktorý tento pojem dáva do protikladu s pojmom „obyčajná odchýlka“ (odchýlka, ktorá je náhodná, nevedomá, neúmyselná alebo urobená omylom).

44. Podľa môjho názoru stačí pripomenúť ustálenú judikatúru, podľa ktorej „výlučne vnútroštátny súd má právomoc zistiť a posúdiť skutkový stav veci, ktorú prejednáva, ako aj vykladať a uplatňovať vnútroštátne právo“ [19].

45. Súdny dvor by sa preto mal opierať o posúdenie vnútroštátneho súdu, podľa ktorého by opätovné pridelenie veci inému sudcovi spravodajcovi v prvom stupni mohlo v zásade viesť k zrušeniu rozsudku vydaného v prvom stupni z dôvodu „zjavného porušenia“ a/alebo nezrovnalosti v tomto konaní, pričom prekážku tohto prípadného zrušenia predstavuje článok 55 ods. 4 zákona o všeobecných súdoch.

[16] Tamže, bod 45 a citovaná judikatúra.

[17] Pozri rozsudok RS, bod 39 a citovaná judikatúra.

[18] Pozri rozsudok z 29. marca 2022, Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235, body 77 až 79).

[19] Rozsudok z 8. júna 2016, Hünnebeck (C-479/14, EU:C:2016:412, bod 36). Pozri tiež rozsudok zo 6. decembra 2018, Preindl (C-675/17, EU:C:2018:990, bod 24 a citovaná judikatúra).

46. Po druhé spoločnosť C a krajský prokurátor v podstate tvrdia, že ustanovenia týkajúce sa prideľovania vecí a zmeny zloženia súdu sú len pravidlami administratívnej a technickej povahy, ktorých podstatným cieľom je zabezpečiť spravodlivé rozdelenie práce a ktoré by svojou povahou nemohli predstavovať spôsob, akým je možné zvonku zasahovať do činnosti súdov, konkrétne zo strany výkonnej alebo zákonodarnej moci. Takéto pravidlá administratívnej a technickej povahy by preto nemali patriť do pôsobnosti práva Únie.

47. V tejto súvislosti Súdny dvor už rozhodol, že „je dôležité, aby sudcovia boli chránení pred vonkajšími zásahmi alebo tlakmi, ktoré by mohli ohroziť ich nezávislosť. Pravidlá týkajúce sa postavenia sudcov a výkonu ich sudcovskej funkcie musia predovšetkým umožniť vylúčiť… aj formy vplyvu, ktoré sú viac nepriame a ktoré by mohli ovplyvniť rozhodnutia dotknutých sudcov, a tým vylúčiť absenciu dojmu nezávislosti alebo nestrannosti týchto sudcov, ktorá by mohla narušiť dôveru, ktorú musí súdnictvo v demokratickej spoločnosti a v právnom štáte vzbudzovať u osôb podliehajúcich súdnej právomoci“ [20].

48. Pochybnosti, ktoré vyjadril vnútroštátny súd, keď uviedol, že existuje vážne riziko, že porušenia vnútroštátnych pravidiel týkajúcich sa (opätovného) prideľovania vecí zloženiam súdu majú za cieľ, najmä v súčinnosti s dotknutými sudcami, umožniť jednému sudcovi nahradiť iného sudcu v konkrétnej veci alebo v určitých druhoch vecí, sú dostatočným dôvodom na to, aby sa tieto otázky nepovažovali za otázky výlučne administratívnej a technickej povahy, ale za otázky, ktoré treba posúdiť z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich z práva Únie týkajúcich sa záruky nezávislého a nestranného súdu vopred zriadeného zákonom.

49. Po tretie spoločnosť C a krajský prokurátor v podstate tvrdia, že uplatnenie ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré stanovuje neplatnosť konania v prípade, ak zloženie súdu je v rozpore so zákonom, [21] sa môže obmedziť na nezrovnalosti týkajúce sa zloženia súdu ako celku, ale nie na skladbu jednotlivých zložení súdu.

50. Na úvod je potrebné zdôrazniť, ako to urobil Súdny dvor v rozsudku Simpson a HG [22], že „podľa ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva [(ďalej len ‚ESĽP‘)] cieľom uvedenia výrazu ‚zriadený zákonom‘ v článku 6 ods. 1 prvej vete EDĽP[23] je… zabezpečiť… najmä zásadu právneho štátu a týka sa nielen právneho základu samotnej existencie súdu, ale *aj zloženia rozhodovacieho zloženia v každej veci*, ako aj každého iného ustanovenia vnútroštátneho práva, ktorého nedodržanie spôsobuje protiprávnosť účasti jedného alebo viacerých sudcov na preskúmaní veci, čo zahŕňa najmä ustanovenia týkajúce sa nezávislosti a nestrannosti členov príslušného súdu“. Ustanovenia práva, ako sú tie vo veci samej, ktoré sa týkajú (opätovného) pridelenia veci sudcovi spravodajcovi, sú z tohto dôvodu jednoznačne relevantné na účely overenia, či bola dodržaná záruka nezávislého a nestranného súdu, ktorý bol vopred zriadený zákonom.

51. Ako tvrdila poľská vláda na pojednávaní, požiadavka zaručiť nezávislý a nestranný súd vyplývajúca z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ by z tohto dôvodu mala byť rešpektovaná ustanoveniami vnútroštátneho práva, ktoré sa týkajú prideľovania vecí sudcovi,

[20] Rozsudok z 18. mája 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ a i. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19, EU:C:2021:393, bod 197 a citovaná judikatúra).

[21] Napríklad ako článok 379 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku.

[22] Rozsudok z 26. marca 2020, Preskúmanie Simpson/Rada a HG/Komisia (C-542/18 RX-II a C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, ďalej len „rozsudok Simpson a HG“, bod 73 a citovaná judikatúra). Kurzívou zvýraznila generálna advokátka.

[23] Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaný v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDĽP“).

a o to viac aj zmien zložení súdu, ak sú konkrétnejšie kombinované s ustanoveniami vnútroštátneho práva, ktoré bránia súdu druhého stupňa preskúmať údajné nezrovnalosti pri (opätovnom) prideľovaní vecí na prvom stupni.

*2. O spoločnom posúdení dvoch otázok*

52. Dvomi položenými otázkami, ktorými je vhodné sa zaoberať spoločne, vnútroštátny súd v podstate žiada Súdny dvor, aby posúdil kumulatívny účinok nesprávneho uplatnenia pravidiel o (opätovnom) pridelení veci sudcovi spravodajcovi a neexistenciu opravného prostriedku v tejto súvislosti, ako aj súlad tohto kumulatívneho účinku s právom Únie, najmä s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ, vykladaným v zmysle článku 2 ZEÚ, a so zohľadnením článku 47 Charty.

53. Prejudiciálnymi otázkami sa budem zaoberať tak, že a) posúdim, či sa požiadavka zaručiť nezávislý a nestranný súd, vopred zriadený zákonom, vzťahuje na pravidlá o (opätovnom) prideľovaní vecí sudcom; b) budem sa zaoberať otázkou, či sa požiadavka práva Únie, podľa ktorej nezávislý a nestranný súd, vopred zriadený zákonom, musí „zabezpečiť účinnú právnu ochranu v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie“, vzťahuje na túto vec; c) rozoberiem kritériá, ktoré sa majú uplatniť pri skúmaní, či nepravidelné (opätovné) prideľovanie vecí sudcom môže ohroziť požiadavky účinnej súdnej ochrany pred nezávislým a nestranným súdom, vopred zriadeným zákonom, a či by malo viesť k zrušeniu prvostupňového konania, a na záver d) sa budem zaoberať vplyvom rozsudku Súdneho dvora Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov) [24] na prejednávanú vec.

*a) O tom, či požiadavka zaručiť nezávislý a nestranný súd, vopred zriadený zákonom, zahŕňa ustanovenia práva o (opätovnom) prideľovaní vecí sudcom*

54. Ako východisko je dôležité pripomenúť existujúce medzinárodné usmernenia a judikatúru týkajúcu sa záruky nezávislého a nestranného súdu, vopred zriadeného zákonom, pokiaľ ide o systémy (opätovného) prideľovania vecí. Z tohto pohľadu už ustanovenia vnútroštátneho práva o určovaní a zmene zloženia súdu preskúmavali najmä Benátska komisia [25] a ESĽP.

55. Benátska komisia vo svojej správe zo 16. marca 2010 [26] stanovuje určité normy, ktoré by mali štáty dodržiavať. Okrem iného odporúča, aby sa (opätovné) prideľovanie vecí sudcom riadilo objektívnymi a transparentnými kritériami stanovenými zákonom. Benátska komisia tiež zdôrazňuje, že pojem súd zriadený zákonom predpokladá ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré zaručujú nezávislosť a nestrannosť nielen súdu ako celku, ale aj konkrétneho sudcu. [27] Podľa môjho názoru sa táto požiadavka nevyhnutne vzťahuje nielen na takéto pravidlá ako také, ale aj na ich uplatňovanie, ktoré musí byť tiež vykonávané objektívnym
a transparentným – t. j. nearbitrárnym – spôsobom.

[24] Rozsudok z 5. júna 2023 [C-204/21, EU:C:2023:442; ďalej len „rozsudok Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov)“].

[25] Benátska komisia, oficiálny názov „Európska komisia pre demokraciu prostredníctvom práva“, je poradným orgánom Rady Európy.

[26] Správa o nezávislosti súdneho systému – časť I: Nezávislosť sudcov, prijatá Benátskou komisiou na 82. plenárnom zasadnutí, Benátky, 12. - 13. marec 2010, body 81 a 82, podbod 16.

[27] Tamže, body 77 a 79.

56. Okrem toho z judikatúry ESĽP vyplýva, že pochybnosti účastníka konania o nezávislosti a nestrannosti sudcu sú legitímne, ak vnútroštátne právo *neposkytuje dostatočné procesné záruky na zabránenie ovplyvňovania sudcov*.[28]

57. Takýto právny rámec chýbal vo veci Miracle Europe Kft/Maďarsko, kde mal sudca, ktorý prideľoval veci iným sudcom, rozsiahlu diskrečnú právomoc. V uvedenom rozsudku[29] ESĽP konštatoval, že v dôsledku diskrečného prerozdelenia veci príslušný súd nebol súdom zriadeným zákonom, a z tohto dôvodu bolo konštatované porušenie práva na spravodlivý proces podľa článku 6 ods. 1 EDĽP. Tieto zistenia ESĽP zdôrazňujú, aké dôležité je, aby sa (opätovné) prideľovanie vecí sudcom vykonávalo prísne v súlade so zákonom a objektívnym a transparentným spôsobom.[30]

58. Môžeme tiež vychádzať z existujúcej judikatúry Súdneho dvora.

59. Súdny dvor sa v rozsudku Komisia/Poľsko (Disciplinárny režim uplatniteľný na sudcov)[31] vyjadril najmä k vnútroštátnym ustanoveniam, ktoré zverujú predsedovi disciplinárneho senátu Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) *diskrečnú právomoc určiť* disciplinárny súd miestne príslušný na prejednanie disciplinárnej veci vedenej proti sudcovi všeobecných súdov *bez toho, aby boli v uplatniteľnej právnej úprave spresnené kritériá, ktorými sa má riadiť takéto určenie*.

60. Súdny dvor tam rozhodol, že „pri absencii takýchto kritérií by takúto právomoc bolo možné použiť okrem iného na prideľovanie určitých vecí konkrétnym sudcom, pričom by bránila ich prideleniu iným sudcom, alebo dokonca na vyvíjanie nátlaku na takto určených sudcov“[32].

61. Domnievam sa, že tieto závery, ak sa posudzujú z hľadiska zásady právneho štátu, sa stávajú relevantnými nielen v prípade, ak v zákone nie sú stanovené žiadne kritériá pre (opätovné) prideľovanie vecí sudcom, ale aj v prípade, keď sa v dôsledku absencie súdneho prieskumu napriek tomu, že takéto kritériá v zákone existujú, vôbec neuplatňujú alebo sa neuplatňujú objektívne a transparentne, pretože v takýchto situáciách by mohli vzniknúť podobné negatívne účinky.

62. Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že požiadavka záruky nezávislého a nestranného súdu, vopred zriadeného zákonom, podľa článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, vykladaná z hľadiska zásady právneho štátu zakotvenej v článku 2 ZEÚ, vyžaduje, aby v prípade, ak členský štát stanovil pravidlá (opätovného) prideľovania vecí sudcom, boli tieto pravidlá účinné a uplatňované objektívnym a transparentným spôsobom.

[28] Pozri SILIEN, J.: The concept of „internal judicial independence“ in the case law of the European Court of Human Rights. In: *European Constitutional Law Review*, 2019, č. 15, s. 121, s mnohými odkazmi na relevantnú judikatúru ESĽP.

[29] ESĽP, 12. januára 2016, CE:ECHR:2016:0112JUD005777413; ďalej len „rozsudok Miracle Europe“, bod 58.

[30] Ako vysvetľuje právnická literatúra, „keď už bola vec pridelená sudcovi…, v zásade ju nemožno opätovne prideliť inému sudcovi alebo súdu… bez jeho súhlasu, s výnimkou prípadov, keď je takéto opätovné pridelenie odôvodnené dobrým výkonom spravodlivosti“, t. j. „napríklad keď sudca alebo senát, ktorému boli pridelené veci vyžadujúce rýchlejšie vybavenie ako obvykle (napríklad v rodinných veciach alebo v trestnom konaní), čelí neočakávaným okolnostiam, ktoré môžu výrazne predĺžiť trvanie konania na úkor záujmov účastníkov konania“. ADAM, S.: Good administration of justice from an EU law perspective: striking balance between disciplinary liability and judicial independence. In: ADAM, S., DERVAUX, I., GRASSO, I., VAZ VENTURA, F. (eds): *The Rule of law and good administration of justice in the digital era*. Bruylant, 2024, s. 158.

[31] Rozsudok z 15. júla 2021, Komisia/Poľsko (Disciplinárny režim uplatniteľný na sudcov) [C-791/19, EU:C:2021:596; ďalej len „rozsudok Komisia/Poľsko (Disciplinárny režim uplatniteľný na sudcov)“, bod 172].

[32] Tamže, bod 173.

*b) O tom, či sa článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, ktorý výslovne vyžaduje, aby bola zabezpečená „účinná právna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie“, uplatňuje na prejednávanú vec*

63. Podľa judikatúry Súdneho dvora „členským štátom… prináleží, aby vytvorili systém opravných prostriedkov a postupov zabezpečujúcich účinné súdne preskúmanie v uvedených oblastiach [na ktoré sa vzťahuje právo Únie]“ [33]. To odráža výslovné znenie článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ.

64. Pri zavádzaní takéhoto systému sú členské štáty povinné v plnej miere uplatniť zásadu účinnej súdnej ochrany, ktorá je všeobecnou zásadou práva Únie. V tejto súvislosti Súdny dvor rozhodol, že „článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ konkretizuje hodnotu právneho štátu formulovanú v článku 2 ZEÚ a v tejto súvislosti ukladá členským štátom povinnosť upraviť systém opravných prostriedkov a konaní zabezpečujúcich osobám podliehajúcim súdnej právomoci dodržanie ich práva na účinnú súdnu ochranu vo všetkých oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, pričom zásada účinnej súdnej ochrany, na ktorú odkazuje článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, je všeobecnou zásadou práva Únie v súčasnosti zakotvenou v článku 47 Charty“ [34].

65. Z mojej analýzy uvedenej vyššie (body 54 až 62), zo samotného znenia Zmluvy o Európskej únii a z judikatúry Súdneho dvora (body 63 a 64 vyššie) vyplýva, že v situácii, keď je spochybnená nezávislosť a nestrannosť súdu, ako to vyžaduje článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, z dôvodu nesprávneho (opätovného) pridelenia veci sudcovi, je existencia práva na účinný opravný prostriedok a právomoc súdu uplatniť takéto právo na preskúmanie takejto údajnej nezrovnalosti nevyhnutná na zabezpečenie účinného uplatnenia požiadavky na zaručenie nezávislého a nestranného súdu vopred zriadeného zákonom.

66. Zdá sa, že v prejednávanej veci ustanovenie vnútroštátneho práva [35] vylučuje pravidlá (opätovného) prideľovania vecí v celom ich rozsahu z akéhokoľvek súdneho preskúmania v rámci odvolania. Je preto potrebné posúdiť, či článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – vykladaný v zmysle článku 2 ZEÚ v rozsahu, v akom zakotvuje zásadu právneho štátu, a s náležitým zohľadnením článku 47 Charty, ktorý vyjadruje právo na účinný opravný prostriedok ako všeobecnú zásadu práva Únie – bráni uplatneniu takéhoto vnútroštátneho ustanovenia, pokiaľ ide o nesprávne (opätovné) prideľovanie vecí, z dôvodu jeho nezlučiteľnosti s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ.

67. Takýmto zákazom zákonodarca členského štátu zrejme rozhodol – absolútnym spôsobom – že žiadna nezrovnalosť týkajúca sa (opätovného) pridelenia vecí v prvom stupni nemôže byť preskúmaná v odvolacom konaní, pričom nemožno nevyhnutne vylúčiť, že s predmetnými nezrovnalosťami sa spája riziko značného ovplyvnenia nezávislosti alebo nestrannosti zloženia súdu, ako to tvrdí vnútroštátny súd v návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Vzhľadom na úlohu zverenú vnútroštátnym súdom v rámci právneho poriadku Únie, a najmä pri zabezpečovaní právneho štátu, musia byť tieto súdy na akejkoľvek úrovni vždy vnímané ako nezávislé a nestranné. To nevyhnutne znamená, že v prípade, ak sa na vnútroštátnom súde druhého stupňa začne konanie na základe dostatočných dôvodov, z ktorých vyplýva, že vnímanie súdu prvého stupňa je spochybnené (ako sa to javí na prvý pohľad v konaní vo veci samej), musí mať účastník konania, ktorý sa domáha takéhoto preskúmania, k dispozícii účinný opravný prostriedok.

[33] Rozsudok z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, bod 34).

[34] Rozsudok Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov), body 269 a 286.

[35] Článok 55 ods. 4 zákona o všeobecných súdoch.

68. Podľa môjho názoru by preto absolútny zákaz opravných prostriedkov v takejto situácii bol v rozpore s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ, podľa ktorého majú členské štáty ustanoviť „oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej právnej ochrany“. Už samotná skutočnosť, že vnútroštátny súd môže byť poverený výkladom a uplatňovaním práva Únie, postačuje na začatie uplatňovania tohto ustanovenia. [36]

69. V prejednávanej veci vnútroštátny súd konštatoval nielen „zjavné porušenie“ ustanovení vnútroštátneho práva o (opätovnom) prideľovaní vecí sudcom, ale aj to, že už uvedené je umocnené zákazom podania opravného prostriedku. Kumulatívny účinok týchto dvoch prvkov je taký, že by mohol u jednotlivcov vyvolať odôvodnené pochybnosti o nepriepustnosti súdu prvého stupňa voči vnútorným alebo vonkajším vplyvom a o jeho neutralite vo vzťahu k záujmom, o ktorých rozhoduje. Takéto pochybnosti môžu viesť k tomu, ako poznamenal vnútroštátny súd, že toto zloženie súdu nebude vnímané ako nezávislé alebo nestranné, čo môže následne narušiť dôveru, ktorú musí súdnictvo v demokratickej spoločnosti založenej na princípoch právneho štátu vzbudzovať u uvedených osôb. [37]

70. Okrem toho by takéto absolútne vylúčenie pravidiel (opätovného) prideľovania vecí v celom ich rozsahu z akéhokoľvek preskúmania v rámci odvolania poprelo podstatu zásady, že spravodlivosť by mala byť nielen vykonaná, ale jej vykonávanie by malo byť aj viditeľné.

*c) O kritériu nezrovnalostí pri (opätovnom) prideľovaní vecí sudcom, ktoré môžu ohroziť požiadavky účinnej súdnej ochrany pred nezávislým a nestranným súdom vopred zriadeným zákonom*

71. Z judikatúry Súdneho dvora možno vyvodiť, že nie každá nezrovnalosť bude nevyhnutne viesť k vyhláseniu neplatnosti konania súdu prvého stupňa súdom druhého stupňa a že nezrovnalosti bez podstatných dôsledkov pre existenciu účinného prostriedku nápravy nemusia byť sankcionované vyhlásením neplatnosti. [38]

72. V skutočnosti nie každá nezrovnalosť, ku ktorej došlo v rámci pridelenia veci zloženiu súdu, alebo jej opätovné pridelenie inému zloženiu súdu, vedie *ipso facto* k porušeniu článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, a preto musí byť predmetom súdneho preskúmania v odvolacom konaní.

73. Napríklad, ako zdôraznila Komisia na pojednávaní, nesprávne zostavenie tabuľky náhradných sudcov alebo zaradenie mien do tejto tabuľky (napríklad nie v abecednom poradí, ale na základe dátumov narodenia) sa na prvý pohľad javí ako druhoradé. Zdá sa totiž, že takéto nezrovnalosti v zásade nemôžu narušiť fungovanie vnútroštátneho súdneho systému a záruky nezávislosti

[36] Pozri PRECHAL, S.: Article 19 TEU and national courts: A new role for the principle of effective judicial protection? In: BONELLI, M., ELIANTONIO, M., GENTILE, G. (eds.): *Article 47 of the EU Charter and Effective Judicial Protection, Volume 1: The Court of Justice's Perspective*. Oxford, 2022, s. 23

[37] Pozri analogicky rozsudok Komisia/Poľsko (Disciplinárny režim uplatniteľný na sudcov), bod 112.

[38] Pozri analogicky rozsudok Simpson a HG, body 75 až 80.

a nestrannosti v zmysle článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ. Účelom tohto článku je zachytiť len problémy určitej závažnosti a/alebo systémovej povahy, pri ktorých je nepravdepodobné, že by vnútroštátny právny systém poskytol primeranú nápravu.[39]

74. V tejto súvislosti možno uviesť, že judikatúra ESĽP rieši otázku závažnosti nezrovnalostí, ktoré môžu predstavovať porušenie práva na „súd zriadený zákonom“, prostredníctvom „prahového testu“[40]. ESĽP v rozsudku Miracle Europe odkazuje na „zjavné porušenie“ uplatniteľného vnútroštátneho práva. Ako už bolo uvedené, zásada účinnej súdnej ochrany práv jednotlivcov vyplývajúcich z práva Únie, na ktorú sa odvoláva článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, a teda požiadavka zaručiť nezávislosť a nestrannosť súdov, je všeobecnou zásadou práva Únie vychádzajúcou z ústavných tradícií spoločných členským štátom, ktorá je teraz potvrdená v článku 47 Charty.[41] Je potrebné pripomenúť, že cieľom článku 52 ods. 3 Charty je zabezpečiť potrebnú súdržnosť medzi právami obsiahnutými v Charte a zodpovedajúcimi právami zaručenými v EDĽP, bez toho, aby tým bola narušená autonómia práva Únie a práva Súdneho dvora Európskej únie. Pri výklade Charty teda treba zohľadniť príslušné práva podľa EDĽP ako úroveň minimálnej ochrany.[42] Takýto jednotný výklad je mimoriadne dôležitý z hľadiska porozumenia tomu, čo predstavuje porušenie požiadaviek účinnej súdnej ochrany pred nezávislým a nestranným súdom, vopred zriadeným zákonom.

75. Podľa môjho názoru by z uvedeného dôvodu malo byť toto kritérium uplatňované prísne, a len tvrdenia o „zjavnom porušení“ ustanovení vnútroštátneho práva o (opätovnom) prideľovaní vecí sudcom by mali zakladať právo na súdne preskúmanie v rámci odvolacieho konania v súlade s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ, vykladaným v zmysle článku 2 ZEÚ a článok 47 Charty, keďže len takéto porušenia sú spôsobilé spochybniť nezávislosť a nestrannosť súdu členského štátu.

76. Vnútroštátnemu súdu prináleží rozhodnúť o takýchto tvrdeniach s prihliadnutím na tieto skutočnosti. Podľa môjho názoru možno z rozsudku Simpson a HG vyvodiť, že ak má nezrovnalosť podstatnú povahu a závažnosť, vyvoláva dojem, že iné inštitúcie zneužili svoju diskrečnú právomoc tým, že ohrozili integritu výsledku, že nezrovnalosť je dôvodom takéto postupu, a tým vnáša oprávnené pochybnosti do mysle účastníkov a jednotlivcov o nezávislosti sudcu spravodajcu alebo súdu.

77. Úlohou vnútroštátneho súdu je na základe uvedeného určiť povahu a závažnosť nezrovnalosti, či (opätovné) pridelenie veci sudcovi prvého stupňa bolo v súlade s uplatniteľným vnútroštátnym právom a požiadavkou zabezpečiť účinnú súdnu ochranu pred nezávislým a nestranným súdom, vopred zriadeným zákonom, v súlade s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ, vykladaným v zmysle článku 2 ZEÚ, a s náležitým zohľadnením článku 47 Charty. Vnútroštátny súd musí vykonať svoje posúdenie vzhľadom na všetky relevantné okolnosti. Nemal by len preskúmať súlad zmeny v zložení súdu s *vnútroštátnym právom*, ale okrem iného preskúmať aj *okolnosti*, za ktorých k tejto zmene došlo, ako aj otázku, či sa táto zmena nezakladala na svojvoľných úvahách.

[39] Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bobek v spojených veciach Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim a i. ( C-748/19 až C-754/19, EU:C:2021:403, bod 143 a nasl.). Pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Tančev vo veci Komisia/Poľsko (Nezávislosť všeobecných súdov) (C-192/18, EU:C:2019:529, bod 115), a v spojených veciach Miasto Łowicz a Prokuratur Generalny (C-558/18 a C-563/18, EU:C:2019:775, bod 125); pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Rantos, ktoré citujem v poznámke pod čiarou 12 vyššie.

[40] Pozri rozsudok ESĽP z 1. decembra 2020, Guðmundur Andri Ástráðsson v. Island, CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, body 235 až 290.

[41] Rozsudok vo veci Komisia/Poľsko (Disciplinárny režim uplatniteľný na sudcov), bod 52.

[42] Rozsudok zo 6. októbra 2020, La Quadrature du Net a i. (C-511/18, C-512/18 a C-520/18, EU:C:2020:791, bod 124 a citovaná judikatúra).

78. Pri takomto posúdení by mal vnútroštátny súd zohľadniť skutočnosť, ako jasne vyplýva z judikatúry Súdneho dvora, že „požiadavka nezávislosti súdov, ktorá vyplýva z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, má dva aspekty. Prvý, vonkajší aspekt…, [a] druhý, *vnútorný aspekt*, súvisí s pojmom nestrannosť a týka sa rovnakého odstupu od účastníkov konania a ich príslušných záujmov vo vzťahu k predmetu sporu. Tento aspekt *vyžaduje rešpektovanie objektívnosti a neexistenciu akéhokoľvek záujmu na vyriešení sporu mimo striktného uplatnenia právneho predpisu*“ [43].

79. Podľa môjho názoru, tieto dva aspekty – vonkajší a vnútorný – tvoria súčasť testu s cieľom zistiť, či konkrétna situácia, v ktorej bola vec (opätovne) pridelená sudcovi spravodajcovi na prvom stupni, je takého druhu a tak závažná, že vytvára reálne riziko, že a) *iné osoby alebo správne orgány v rámci samotného súdnictva* by mohli disponovať nenáležitou diskrečnou právomocou narúšajúcou *integritu výsledku (opätovného) pridelenia vecí sudcom*, a b) výsledok takéhoto (opätovného) pridelenia by mohol spochybniť objektívnosť a absenciu akéhokoľvek „záujmu na výsledku konania“, a tým vyvolať v mysliach jednotlivcov dôvodné pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti dotknutého sudcu alebo sudcov.

80. Z uvedeného vyplýva, že vnútroštátnemu súdu prináleží, aby vzhľadom na všetky relevantné okolnosti rozhodol o tom, či nezrovnalosti v uplatnení vnútroštátnej právnej úpravy týkajúcej sa (opätovného) pridelenia vecí sudcom v konaní vo veci samej predstavuje porušenie požiadavky zaručiť nezávislý a nestranný súd, vopred zriadený zákonom, čo si vyžaduje vyhlásenie konania na prvom stupni za neplatné, aby sa zabezpečila účinná právna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie.

*d) O vplyve rozsudku Súdneho dvora Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov)*

81. Dňa 5. júna 2023 – po podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania v prejednávanej veci – mal Súdny dvor možnosť rozhodnúť, že článok 55 ods. 4 zákona o všeobecných súdoch (to isté ustanovenie, o ktoré ide aj v konaní vo veci samej) porušuje článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ v spojení s článkom 47 Charty.

82. Konkrétne v rozsudku Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov) [44], Súdny dvor rozhodol, že toto porušenie vyplýva z toho, že článok 55 ods. 4 zákona o všeobecných súdoch stanovuje zákazy, ktoré sa môžu uplatňovať všeobecnejšie, bez ohľadu na prípadné námietky osoby podliehajúcej súdnej právomoci založené na tom, že vnútroštátne ustanovenia upravujúce buď prideľovanie vecí alebo vymenovanie, alebo zmenu zloženia súdu, alebo uplatnenie týchto ustanovení, sú v rozpore s požiadavkami práva Únie spojenými s právom na nezávislý a nestranný súd vopred zriadený zákonom.

83. Z uvedeného dôvodu v nadväznosti na predmetný rozsudok, ktorý vyhlásil článok 55 ods. 4 zákona o všeobecných súdoch za nezlučiteľný s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ v spojení s článkom 47 Charty, poľské vnútroštátne súdy nesmú uplatňovať [45] uvedený článok 55 ods. 4, kým ho poľský zákonodarca nezruší v súlade s článkom 260 ods. 1 ZFEÚ [46] a zásadou lojálnej spolupráce (článok 4 ods. 3 ZEÚ). Ako vyplýva z judikatúry Súdneho dvora, táto

[43] Rozsudok RS, bod 41; kurzívou zvýraznila generálna advokátka.

[44] Body 226 a 227.

[45] Pozri tiež rozsudok z 13. júla 2023, YP a i. (Zbavenie imunity sudcu a pozastavenie výkonu funkcie) (C-615/20 a C-671/20, EU:C:2023:562, body 61 až 64 a citovaná judikatúra). Pozri tiež rozsudok Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov), bod 271.

[46] Na pojednávaní sa ukázalo, že 7. marca 2024 toto ustanovenie ešte nebolo zrušené.

požiadavka vyplýva zo zásady prednosti práva Únie, ktorá „vyžaduje, aby vnútroštátny súd… z vlastnej iniciatívy… neuplatňoval akúkoľvek vnútroštátnu právnu úpravu alebo prax…, ktorá je v rozpore s ustanovením práva Únie, ktoré má priamy účinok“ [47]. Podľa ustálenej judikatúry má takýto účinok článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ. [48]

84. Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že poľské súdy teraz nesmú [v nadväznosti na rozsudok Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov)] uplatňovať článok 55 ods. 4 zákona o všeobecných súdoch, a teda môžu v tejto veci uplatniť článok 379 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku a/alebo akékoľvek iné uplatniteľné vnútroštátne ustanovenie s cieľom zistiť, či bola vec na prvom stupni (opätovne) pridelená sudcovi spravodajcovi riadnym spôsobom, t. j. v súlade s uplatniteľnými vnútroštátnymi ustanoveniami, ako aj s požiadavkami nezávislého a nestranného súdu vopred zriadeného zákonom, čím sa zabezpečí účinná súdna ochrana, ako je zakotvená v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ, a v zmysle článku 2 ZEÚ a pri náležitom zohľadnení článku 47 Charty.

## V. Návrh

85. Navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Sąd Apelacyjny w Warszawie (Odvolací súd Varšava, Poľsko), takto:

Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, vykladaný v zmysle článku 2 ZEÚ a s náležitým zohľadnením článku 47 Charty základných práv Európskej únie,

sa má vykladať v tom zmysle, že bráni uplatňovaniu takých ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré obsahujú absolútny zákaz opravného prostriedku v prípade porušenia vnútroštátnej právnej úpravy týkajúcej sa (opätovného) prideľovania vecí sudcom, ak takéto porušenie vytvára reálnu hrozbu, že a) iné osoby alebo správne orgány v rámci samotného súdnictva by mohli disponovať nenáležitou diskrečnou právomocou narúšajúcou integritu výsledku (opätovného) pridelenia vecí sudcom, a b) výsledok takéhoto (opätovného) pridelenia by mohol spochybniť objektívnosť a absenciu akéhokoľvek záujmu na výsledku konania s výnimkou prísneho uplatňovania zásad právneho štátu, a tým vyvolať v mysliach jednotlivcov dôvodné pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti konkrétneho sudcu alebo sudcov.

Vnútroštátnemu súdu prináleží rozhodnúť o tom, že neuplatní takéto ustanovenie vnútroštátneho práva, a uplatní článok 379 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku a/alebo akékoľvek iné uplatniteľné vnútroštátne ustanovenie s cieľom preskúmať vzhľadom na všetky relevantné okolnosti, či nesprávne uplatňovanie ustanovení vnútroštátneho práva týkajúcich sa (opätovného) prideľovania vecí sudcom je takého druhu a tak závažné, že predstavuje porušenie požiadavky zaručiť nezávislý a nestranný súd vopred zriadený zákonom a odôvodňuje vyhlásenie neplatnosti konania na prvom stupni, aby sa tým zabezpečila účinná právna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie.

[47] Rozsudok Komisia/Poľsko (Nezávislosť a súkromný život sudcov), bod 228 a citovaná judikatúra.

[48] Tamže, bod 78 a citovaná judikatúra.